

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D1/1/M.M.Ö.-00/3 (İlk İnceleme)

Karar Sayısı : 00-36/401-227

Karar Tarihi : 26.09.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof.Dr. M.Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, Nejdet KARACEHENNEM, Mustafa PARLAK, A.Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: Mustafa M. ÖZKARABÜBER, İ.Yücel ARDIÇ

C- ŞİKAYET EDEN: - Fibor İnşaat Malzemeleri İmalat ve Pazarlama A.Ş.
Adnan Menderes Bulvarı Çiçekevler B Blok No:13 Yozgat

D- HAKKINDA İLK İNCELEME YAPILANLAR:

- Trakya Döküm San. ve Tic. A.Ş.
Ortaklar Cad. Bahçeler Sok. 14 Soyak İş Merkezi
Mecidiyeköy 80290-İstanbul
- Haymak Döküm ve Fitting San. ve Tic. A.Ş.
Ortaklar Cad. Bahçeler Sok. 14 Soyak İş Merkezi
Mecidiyeköy 80290-İstanbul
- Ekpaş Ekleme Parçaları Tic. A.Ş.
Ortaklar Cad. Bahçeler Sok. 14 Soyak İş Merkezi
Mecidiyeköy 80290-İstanbul

E- DOSYA KONUSU: Soyak Grubu'nda yer alan Trakya Döküm San. ve Tic. A.Ş., Haymak Döküm ve Fitting San. ve Tic. A.Ş. ve Ekpaş Ekleme Parçaları Tic. A.Ş.'nin boru ekleme parçaları pazarındaki hakim durumlarını kötüye kullandıkları iddiası.

F- İDDİALARIN ÖZETİ: Trakya Döküm San. ve Tic. A.Ş., Haymak Döküm ve Fitting San. ve Tic. A.Ş., Ekpaş Ekleme Parçaları Tic. A.Ş. arasında rekabeti bozucu anlaşma ile kartel oluşturulduğu ve söz konusu teşebbüslerin metal ekleme parçaları pazarında hakim durumda buldukları ve bu hakim durumlarını fahiş fiyat uygulayarak kötüye kullandıkları iddia edilmektedir.

G- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 12.10.1999 tarih, 3318 sayı ile giren başvuru üzerine yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 15.9.2000 tarih, D1/1/M.M.Ö.-00/3 sayılı İlk İnceleme Raporu 22.9.2000 tarih, REK.0.05.00.00./95 sayılı Başkanlık önergesi ile 00-36 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

H- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: Trakya Döküm San. ve Tic. A.Ş., Haymak Döküm ve Fitting San. ve Tic. A.Ş. ve Ekpaş Ekleme Parçaları Tic. A.Ş. arasında rekabeti

bozucu anlaşma ile kartel oluşturulduğu iddiasının, söz konusu şirketlerin aynı teşebbüs (Soyak Grubu) içerisinde yer almaları ve dolayısıyla bir ortak kontrolün unsurları olmaları nedeniyle teşebbüsler arası anlaşmanın veya uyumlu eylemin bulunmadığı, anılan şirketlerin metal boru ekleme parçaları pazarında hakim durumda oldukları ve bu hakim durumlarını kötüye kullandıkları iddiası ile ilgili olarak ise, söz konusu pazarda herhangi bir teşebbüsün hakim durumda olmaması nedeniyle, anılan iddia konularına ilişkin bir önaraştırma açılmasına gerek olmadığı düşünülmektedir.

İ- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Şikayete konu olan ve Soyak Grubu bünyesinde yer alan Trakya Döküm San. ve Tic. A.Ş., Haymak Döküm ve Fitting San. ve Tic. A.Ş.'nin ürettikleri malzemeler ekleme parçaları (fittings malzemesi) olup, aynı grup içinde yer alan Ekpaş Ekleme Parçaları Tic. A.Ş. (Ekpaş) ise bu iki fabrikanın ürünlerini bayileri aracılığı ile pazarlamaktadır.

Dosya mevcudu bilgilerden, ekleme parçalarının, genellikle binalarda sıvı ve gazları nakletmek için kurulan her türlü tesisatta, boruları birbirlerine eklemek için kullanıldığı, bu parçalar ile birleştirdikleri boruların özelliklerinin birbirlerine uygun olması gerektiği, plastik boruların birbirlerine eklenmesinde ya tam plastik ya da metalle desteklenmiş yarı plastik parçaların kullanıldığı, ancak demir borularda demirden dökme ekleme parçalarının kullanılmasının uygun olduğu anlaşılmıştır.

Günümüzde inşa edilen binalarda kullanılan tesisat boruları genellikle iki ana malzeme olan, PVC veya diğer türden plastik ile metal borulardan üretilmektedir.

PVC ve diğer plastik malzemenin avantajları arasında, tesis edilmesinin kolaylığı ve bundan dolayı işçilik maliyetlerinin düşüklüğü, boruların uzunluğunun ayarlanması, bazı yerlerde esnekliğinden yararlanarak (eğerek/bükerek) boruyu uygun pozisyona sokulmasının kolaylığı, eklenen parçaların basit bir ısıtma işlemi uygulanarak birbirlerine kaynatılması sayılmaktadır.

Metal borular ise monte edilmeleri için daha fazla bir süreye ve dikkate ihtiyaç göstermeleri, kesim işleminin daha zor olması, esnemedikleri için bina içerisinde katedecekleri yollara göre gerekli uzunluğunun tespit edilerek kesilmeleri yönleriyle farklılıklar göstermektedirler. Genellikle, binaların proje aşamalarında metal borular, daha sonraki tamiratlarda ise kolaylığı ve ucuzluğu nedeniyle plastik borular tercih edilmekte, ancak sıcak su, doğalgaz gibi bazı tesisatlarda zorunlu olarak metal boru kullanılmaktadır.

Bu açıklamalar çerçevesinde, plastik ekleme parçaları ile metal ekleme parçaları arasında talep ikamesi bulunmadığı, arz ikamesi açısından ise bir döküm cinsinden diğer bir cinse geçmek için bazı yatırımların gerektiği, dolayısıyla yatırım maliyetine katlanılmasının zorluğu dikkate alındığında ilgili ürün pazarı, demir döküm sanayinin bir alt pazarı olan "demirden dökülen ve bina içi metal tesisat borularını birbirlerine eklemeye kullanılan ekleme parçaları" (fittings malzemeleri) pazarı olarak belirlenmiştir

Coğrafi Pazar: Yurt içinde üretilen veya ithal edilen ekleme parçalarının tüm Türkiye'de satılması nedeniyle ilgili coğrafi pazar Türkiye Cumhuriyeti sınırları olarak tespit edilmiştir.

2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Fibor İnşaat Malzemeleri İmalat ve Pazarlama A.Ş.'nin (Fibor) şikayet dilekçesinde iki iddia yer almaktadır; Trakya Döküm San. ve Tic. A.Ş. (Trakya) ve Haymak Döküm ve Fitting San. ve Tic. A.Ş.'nin (Haymak) aralarında rekabeti ihlal edici anlaşma ile kartel oluşturmaları, bu kartelin yüksek pazar payı ile hakim durumda olduğu ve söz konusu şirketlerin bu hakim durumlarını kötüye kullanarak fahiş fiyat uygulamalarında bulduklarıdır.

4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi, "Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır." şeklinde düzenlenmiştir. Dolayısıyla, Kanun'un 4. maddesi çerçevesinde bir değerlendirmenin yapılabilmesi için anlaşma veya uyumlu eylemin teşebbüsler arasında gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Teşebbüs kavramı ise, 4054 sayılı Kanun'un 3. maddesinde, "*piyasada mal veya hizmet üreten, pazarlayan, satan gerçek ve tüzel kişilerle bağımsız karar verebilen ve ekonomik bakımdan bir bütün teşkil eden birimler*" şeklinde tanımlanmıştır. Bir başka deyişle anılan hükümden, ekonomik faaliyetleri sırasında piyasada bağımsız karar veremeyen gerçek ve tüzel kişilerin, birbirinden ayrı hukuki kişilikleri olsa dahi, pay sahipliği ve karar alma süreçlerini etkileyebilme gücü bakımından kontrolü altında buldukları, gerçek veya tüzel kişilerle birlikte ekonomik bir bütün oluşturdukları ve tek bir teşebbüs sayılmaları gerektiği anlaşılmalıdır.

Bu çerçevede, Trakya ile Haymak'ın Soyak Grubu şirketleri oldukları gözönüne alındığında, bu şirketlerin Kanun'un 3. maddesine göre aralarında ekonomik bütünlük bulunan tek bir teşebbüs olarak değerlendirilmesi gerektiği, dolayısıyla iki ayrı teşebbüsün olmadığı, ekonomik bütünlük arzeden bir teşebbüsün bulunduğu bu durumda, Kanun'un 4. maddesinde aranan, ihlalin "teşebbüsler arası" anlaşma ya da uyumlu eylem suretiyle yapılmış olması şartının gerçekleşmediği kanaatine ulaşılmıştır.

Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden, geçmiş yıllarda bu pazardaki en büyük yerli üreticinin Trakya ve Haymak olduğu, Soyak Grubu'na ilaveten çok sayıda küçük ve orta ölçekte yerel piyasalara hitap eden üreticilerin bulunduğu, daha sonra başta Çin Halk Cumhuriyeti ve Brezilya olmak üzere özellikle doğu bloku ülkelerinden yapılan ucuz ithalat döneminin başladığı ve bu dönemde çok sayıda işletmenin kapandığı, ithalatın ucuzluğu nedeniyle Soyak Grubu'nun Dış Ticaret Müsteşarlığı'na başvurduğu, yapılan inceleme sonrasında da Brezilya ve Çin Halk Cumhuriyeti'nden yapılan ithalata çeşitli oranlarda anti-damping vergisi konulduğu anlaşılmıştır. Bu durumun, öncelikle piyasadaki ithalatta bir azalma meydana getirdiği, ancak inşaat sektörünün ucuz kalan Çin mallarına yönelmesiyle Trakya ve Haymak'ın büyük bir avantaj sağlamadıkları, Brezilya menşeli Tupi marka boru ekleme parçalarını anti-damping vergisi öncesinde ithal eden Fibor'un yeniden ithalata başladığı belirlenmiştir.

Dosya mevcudu belgelerden, söz konusu Grubun 1996 yılında %53, 1997 yılında %52, 1998 yılında %41, 1999 yılında ilk 6 ayda ise %42'lik bir pazar payının olduğu, ilgili pazarda ithalat ve yerli üretimin piyasada eşit oranlarda yer aldığı, anti-damping vergisi öncesinde ithalatın tüketimi karşılama oranının %58,7'ye yükseldiği, daha sonra bu oranın %50'ye gerilediği anlaşılmıştır. Ancak, Çin Halk Cumhuriyeti'nden yapılan ithalata halen devam edilmesi, Brezilya'dan yeniden ithalata başlanması ve diğer üçüncü ülkelerden ithalatın yapılması bu pazarda alternatif temin kaynaklarının bulunduğu göstergesidir.

Bu bilgilere ilaveten, söz konusu pazardaki firmaların fiyatları arasında büyük oranda farklılıkların bulunmadığı, Trakya ve Haymak'ın özellikle ithal ürünlerle rekabet edebilmek için halen Ocak-2000 tarihli fiyat listesinden satış yaptığı, ürünler arasında kalite farkı bulunduğu ve küçük fiyat farklarının ise kısmen kalite farklılığından kaynaklandığı, ayrıca şikayet dilekçesinde belirtilen Trakya ve Haymak'a ait %.... oranındaki pazar payının yerli ürünler içerisindeki payını ifade ettiği hususları dikkate alındığında, Soyak grubunun Kanun'un 3. maddesinde hakim durum olarak tanımlanan "*Belirli bir piyasadaki bir veya birden fazla teşebbüsün, rakipleri ve müşterilerinden bağımsız hareket ederek fiyat, arz, üretim ve dağıtım miktarı gibi ekonomik parametreleri belirleyebilme gücü*" ne sahip olmadığı kanaatine varılmıştır.

J- SONUÇ

Soyak Grubu şirketleri olan Trakya Döküm San. ve Tic. A.Ş., Haymak Döküm ve Fitting San. ve Tic. A.Ş. ile Ekpaş Ekleme Parçaları Tic. A.Ş.'nin, Kanun'un 3. maddesine göre aralarında ekonomik bütünlük bulunan tek bir teşebbüs olarak değerlendirilmesi gerektiği, dolayısıyla İki ayrı teşebbüsün olmadığı, ekonomik bütünlük arzeden bir teşebbüsün bulunduğu bu şikayette Kanun'un 4. maddesinde aranan, ihlalin "teşebbüsler arası" anlaşma ya da uyumlu eylem suretiyle yapılmış olması şartının gerçekleşmemesi ve anılan grubun "metal boru ekleme parçaları pazarında" hakim durumda bulunmaması dolayısıyla hakim durumunu kötüye kullanmasının mümkün olmaması nedeniyle bir önaraştırma yapılmasına ya da soruşturma açılmasına gerek olmadığına OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.